

Works about John Dewey 1886 - 1995, completed and edited by Barbara Levine, Southern Illinois University Press, Carbondale & Edwardsville 1996, ss. 526

Do dnia dzisiejszego w Stanach Zjednoczonych rośnie zainteresowanie nauką twórczością klasyka wychowania pragmatycznego, pedagoga, filozofa, znakomitego teoretyka i praktyka w dziedzinie edukacji – Johna Deweya. Zjawisko to spowodowało, iż dr Barbara Levine zebrała i opublikowała ogromny materiał bibliograficzny w książce pod tytułem „Works about John Dewey 1886 - 1995” („Prace o Johnie Deweyu 1886 - 1995”) wydanej w 1996 roku. Stanowi ona poważny zbiór publikacji książkowych i artykułów ukazujących się w czasopismach amerykańskich o bardzo zróżnicowanym profilu.

W przedmowie do książki autorka objaśnia, iż jest to już trzecia edycja, która ukazała się w zwiększonym formacie i pod nowym tytułem (pierwszy brzmiał – „Zbiór materiałów o Johnie Deweyu” i ukazał się w dwóch edycjach, pierwsza w 1974, druga w 1978 r.). Materiał obydwu wydań znajduje się w omawianej książce wraz z najnowszymi nazwiskami i tytułami powiększającymi zasięg recepcji twórczości Johna Deweya, aż do 1995 roku. Zawarta jest więc bibliografia prac opublikowanych na temat J. Deweya na przestrzeni 108 lat, to znaczy od 1886 do 1994. Dodatkowo można w niej odnaleźć materiały, które ukazały się do kwietnia 1995 roku.

Omawiane wydanie różni się od dwóch poprzednich tym, iż w pierwszych, datą rozpoczynającą nieustannie trwającą recepcję dzieł klasyka jest rok 1887. Faktycznie jednak badania Barbary Levine doprowadziły do daty 1886 jako pierwszej. Wtedy bowiem ukazała się odpowiedź H.S. Swifta na artykuł Johna Deweya „Odrodzenie duszy”, oraz odpowiedź Shadwortha Hodgsona na artykuł J. Deweya pod tytułem „Z psychologicznego punktu widzenia”. Następne daty wciąż sięgają końca dziewiętnastego wieku i tak w 1897 ukazał się artykuł Georga P. Browna pod tytułem „Eksperyment edukacyjny doktora Johna Deweya” w *PUBLIC SCHOOL JOURNAL* No. 16, a w 1898 ukazał się artykuł Jamesa Marka Baldwina pod tytułem „Społeczne interpretacje:

odpowieź” w *PHILOSOPHICAL REVIEW* No. 7 będący odpowiedzią na artykuł Johna Deweya, który był zarazem recenzją eseju Baldwina dotyczącego rozwoju umysłowego w interpretacji społeczno-etycznej. Przytoczony przeze mnie materiał już wtedy stanowiący zręby recepcji twórczości Johna Deweya pozwoli na krótki wgląd w osobę samego filozofa.

John Dewey urodził się w 1859, zmarł w 1952. Ponieważ książka Barbary Levine zaczyna się rokiem 1886 warto więc zaznaczyć, że w tym roku Dewey miał dopiero 27 lat, co nie przeszkadzało mu dwa lata wcześniej podjąć pracę w katedrze filozofii na Uniwersytecie Michigan, a cztery lata później, w 1888 roku na tymże uniwersytecie został mianowany profesorem filozofii. Doktorat z filozofii zrobił już w 1884 roku. Bardzo bogata działalność Johna Deweya na polu naukowym, nie w jednej, a w kilku dyscyplinach musiała więc zaowocować tak nieprzebraną ilością materiałów odnoszących się do twórczości pedagoga, będących poparciem jego poglądów bądź otwartą polemiką.

Chociaż autorka zawarła w swojej książce kilka tysięcy tytułów, jak sama pisze nie uważa tej bibliografii za wyczerpującą. Traktuje swoje przedsięwzięcie jako całkowicie subiektywne gdyż w pewnym sensie wybiórcze, pozostawiając miejsce dla następnych autorów, którzy być może będą chcieli kontynuować jej dzieło.

Praca Barbary Levine podzielona jest na cztery części. Pierwszą część stanowią książki i artykuły o Johnie Deweyu, drugą recenzje dotyczące dzieł Johna Deweya, trzecią indeks autorów i ostatnią indeks zawierający słowa-klucze.

Gdybyśmy chcieli przyjrzeć się uważnie każdej z wymienionych części z łatwością można dojrzeć czytelność, z jaką zostały one opracowane, a stąd łatwość płynąca dla potencjalnego czytelnika.

Część pierwsza zawiera alfabetyczny spis autorów według nazwisk. Każdej pozycji został przypisany numer, aby ułatwić korzystanie z bibliografii układ ten pozwala na bardzo szybką orientację w zakresie zainteresowań danego autora i oczywiście ilości napisanych przez niego

materiałów. Jeśli autor napisał więcej niż jedną pracę, to każda kolejna ułożona jest chronologicznie pod danym nazwiskiem.

W części drugiej autorka przytacza recenzje odnoszące się do wyszczególnionych alfabetycznie dzieł Deweya, co z kolei zwraca naszą uwagę na szerokie pole zainteresowań Johna Deweya i recepcję, która była odpowiedzią elit akademickich, jaką niosły jego dzieła.

Trzecia część zawiera alfabetyczny katalog autorów i wydawców oraz recenzentów.

Czwarta i zarazem ostatnia część stanowi bardzo interesujący spis, tym razem według słów-kluczy. Wykaz ten unaocznia nam w sposób oczywisty, w jakich dziedzinach recepcja Johna Deweya była największa. Mnogość autorów zajmujących się takimi problemami, jak pragmatyzm, filozofia, demokracja, wartości, nauczyciel i nauczanie, logika i myślenie, religia, myśl i jej analiza, prawda i poszukiwanie prawdy, polityka, naturalizm, metafizyka, znaczenie i działanie, uczenie się, wiedza i sposoby jej zdobywania, istota dociekań filozoficznych i moralnych, humanizm, wolność, eksperymentalizm, doświadczenie, etyka, empiryzm, postęp, edukacja, curriculum, świadomość, wspólnota, sztuka jako doświadczenie oraz sztuka i estetyka określa nam zarazem wszechstronność Johna Deweya i wielostronność ujmowania przez niego zagadnień bazujących na filozoficznych podwalinach pragmatyzmu i edukacyjnych progresywizmu.

Nie tylko jednak olbrzymi zakres tematyczny może wprawić w osłupienie ale także fakt, iż recepcja tegoż klasyka trwa nieustannie na przestrzeni tak wielu lat.

Książka Barbary Levine, dzięki swej rzetelności jednoznacznie ukazuje nam, że w poszczególnych okresach twórczości Johna Deweya od-

biór jego dzieł budził wielkie zainteresowanie. Nawet jeśli prześledzimy lata czterdzieste, znając zaangażowanie Stanów Zjednoczonych w drugą wojnę światową spostrzeżemy, że artykuły stanowiące recepcję twórczości Johna Deweya nie traciły na popularności. Lata pięćdziesiąte i sześćdziesiąte, kiedy zdecydowanie można mówić o odchodzeniu Ameryki od wychowania w szkołach aktywnych, szkołach z dominującą rolą zajęć praktycznych nie przestawano pisać o Johnie Deweyu. Lata osiemdziesiąte i dziewięćdziesiąte zaznaczają się zdecydowanie, według chronologii autorki, jako ogromne ożywienie w obrębie recepcji myśli Johna Deweya.

Książka Barbary Levine stanowi znaczący wkład w umożliwienie gruntownego zapoznania się z twórczością Johna Deweya, właśnie przez dostarczenie bogactwa informacji dotyczącej odbioru jego dzieł w jego ojczystym kraju.

Ogrom pracy, jaką wykonała Barbara Levine z pewnością ułatwi zainteresowanemu czytelnikowi dostęp do powyższego materiału. Logiczny sposób ułożenia treści eliminuje jakiegokolwiek trudności, które mogłaby nastęrczać lektura tejszej książki w Stanach Zjednoczonych. Sądję jednak, że na gruncie europejskim sprawa przedstawia się nieco inaczej, jeśli chcemy z tej bibliografii skorzystać w sposób owocny. Nie jest to wystarczająco łatwe, ponieważ autorka nie podała w jakich bibliotekach w Stanach Zjednoczonych znajdują się dane materiały. W obecnych czasach ważną rolę spełniałyby adresy witryn internetowych tychże bibliotek. Mankament ten powoduje, że odnalezienie przedstawionych materiałów może stwarzać pewne problemy. Nie ulega jednak wątpliwości, że ta tytaniczna praca stanowi wielki krok w przybliżeniu J. Deweya i odbioru jego dzieł.

Hanna Brejnak

Teresa Podgórska, Stowarzyszenie Patriotyczno-Religijne Eleusis w latach 1902-1914, Wydawnictwo Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego, Lublin 1999, ss. 157

Nakładem Wydawnictwa Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego w 1999 roku ukazała się książka Teresy Podgórskiej, zatytułowana „Stowarzyszenie Patriotyczno-Religijne Eleusis

w latach 1902-1914”. Autorka w swojej pracy chciała przedstawić narodziny i działalność jednej z najbardziej kontrowersyjnych organizacji młodzieżowych, jaka istniała w początkach XX